

การบริหารงานสาธารณสุข

(Public Health Administration)

เครือข่ายวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

10033409

ห้องสมุด วพบ.สุรินทร์

รุ่งอรุณ กระบุกกาญจน์ และณอมศักดิ์ บุษสุ

ISBN 978-974-660-524-3

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(1)
คำนำ	(2)
สารบัญ	(3)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 การสาธารณสุข	1
ความหมายและความสำคัญของการบริหารสาธารณสุข	1
แนวคิด ความหมายสุขภาพ	3
ระบบสุขภาพ	6
ระบบบริการสาธารณสุขในอดีต	9
ระบบบริการสุขภาพไทยในปัจจุบัน	12
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและทิศทางการพัฒนา	13
แนวคิดและเหตุผลสำคัญของการปฏิรูประบบสุขภาพ	16
สรุปท้ายบท	17
หนังสืออ้างอิง	18
บทที่ 2 หลักการและกระบวนการบริหารงานสาธารณสุข	19
แนวคิดทฤษฎีทางการบริหาร	19
หลักการบริหารงานสาธารณสุข	28
กระบวนการบริหารงานสาธารณสุข	31
การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21	34
การบริหารงานเชิงคุณภาพ	35
หนังสืออ้างอิง	43
บทที่ 3 การวางแผนสาธารณสุข	45
แผนพัฒนาการสาธารณสุข	45
แนวคิดและกระบวนการวางแผนกลยุทธ์	58
กระบวนการวางแผนงานด้านสุขภาพ	62
การพิจารณาสถานการณ์ปัญหาสุขภาพและการระบุปัญหาสุขภาพ	65

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

	กระบวนการจัดทำโครงการ	77
	สรุปท้ายบท	84
	หนังสืออ้างอิง	84
บทที่ 4	การจัดองค์การ	87
	แนวคิดการจัดองค์การ	87
	ความหมายของการจัดองค์การ	87
	ทฤษฎีการจัดองค์การ	88
	ประเภทของการจัดองค์การ	90
	หลักการจัดองค์การ	91
	กระบวนการจัดองค์การ	93
	การจัดโครงสร้างขององค์การ	94
	อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ	100
	การมอบหมายงาน	101
	การจัดโครงสร้างและภารกิจกระทรวงสาธารณสุข	102
	แนวคิดในการพัฒนาโครงสร้างการบริหารสาธารณสุข	102
	บทบาทหน้าที่และการบริหารราชการกระทรวงสาธารณสุข	109
	การจัดโครงสร้างการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	112
	สรุปท้ายบท	116
	หนังสืออ้างอิง	118
บทที่ 5	การจัดกำลังคน	121
	แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกำลังคน	121
	ความหมายการจัดกำลังคน	122
	หลักในการบริหารงานบุคคล	125
	กระบวนการบริหารงานบุคคล	125
	การจัดกำลังคนทางด้านสาธารณสุข	144

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ทิศทางนโยบายและการพัฒนากำลังคนทางด้านสาธารณสุข	145
การวางแผนกำลังคนเพื่อการระดมทรัพยากรคนในการสาธารณสุข	147
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนพัฒนากำลังคนทางด้าน สาธารณสุข	148
การจัดการกำลังคนทางสาธารณสุขในระดับปฐมภูมิ	150
สรุปท้ายบท	152
หนังสืออ้างอิง	152
บทที่ 6 การอำนวยการ	155
แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการอำนวยการ	155
การตัดสินใจ	156
การสั่งการ	159
การจูงใจ	160
การสร้างขวัญในการทำงาน	167
การประสานงาน	169
การสื่อสาร	171
ผู้นำและภาวะผู้นำ	174
ความหมายของผู้นำ	174
แบบของผู้นำ	175
คุณสมบัติของผู้นำที่ดี	182
สรุปท้ายบท	184
หนังสืออ้างอิง	186
บทที่ 7 การควบคุมกำกับ	187
ความหมายของการควบคุมกำกับงาน	187
จุดมุ่งหมายของการควบคุมกำกับงาน	188

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความสำคัญของการควบคุมกำกับงาน	188
หลักการแนวทางและขั้นตอนการควบคุมกำกับ	191
ขั้นตอนในการควบคุมกำกับงาน	192
เทคนิคและวิธีการในการควบคุมกำกับ	194
ประเภทของการควบคุมกำกับงาน	197
สรุปท้ายบท	207
หนังสืออ้างอิง	208
บทที่ 8 การบริหารงานสารบรรณ	209
แนวคิดและความหมายการบริหารงานสารบรรณ	209
คุณสมบัติของผู้ทำงานสารบรรณและงานธุรการได้เป็นอย่างดี	209
หนังสือภายนอก	210
หนังสือภายใน	211
หนังสือประทับตรา	212
หนังสือสั่งการ	213
หนังสือประชาสัมพันธ์	214
หนังสือที่เจ้าหน้าที่ทำขึ้นหรือรับไว้เป็นหลักฐานในราชการ	216
การเก็บรักษา ยืม และทำลายหนังสือ	221
ข้อแตกต่างหนังสือภายในกับหนังสือภายนอก	288
การควบคุมและเร่งรัดงานสารบรรณ	228
สรุปท้ายบท	232
หนังสืออ้างอิง	233
บทที่ 9 การเงินและงบประมาณในระบบราชการ	235
แนวคิดการบริหารการเงินและงบประมาณในระบบราชการ	235
ความหมายการเงินและงบประมาณ	236
หลักการของระบบงบประมาณส่วนราชการแบบมุ่งเน้นผลงาน	236

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ลักษณะของงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน	237
ขั้นตอนการดำเนินงานของส่วนราชการผลงาน	238
มาตรฐานการจัดการทางการเงิน	239
การกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัด	242
ระบบบัญชีส่วนราชการ เกณฑ์คงค้าง	246
หลักการและนโยบายการบัญชีส่วนราชการเกณฑ์คงค้าง	249
เอกสารสมุดบัญชีและทะเบียน ในระบบบัญชีเกณฑ์คงค้าง	256
การตรวจสอบและแก้ไขข้อผิดพลาดบัญชี	261
รายงาน	263
สรุปท้ายบท	264
หนังสืออ้างอิง	265
บทที่ 10 การบริหารพัสดุ	267
ความสำคัญของการบริหารงานพัสดุราชการ	267
กระบวนการบริหารงานพัสดุ	267
หลักการบริหารงานพัสดุที่ดี	268
ความสำเร็จของการบริหารงานพัสดุที่ดี	269
ปัญหาการบริหารงานพัสดุ	269
นิยามและความหมายการบริหารงานพัสดุ	270
วิธีการซื้อการจ้าง	272
ขั้นตอนการวางแผนการจัดหาและรายงานขอซื้อหรือขอจ้าง	274
วิธีตกลงราคา	275
วิธีสอบราคา	277
วิธีประกวดราคา	281
วิธีพิเศษ	285
วิธีกรณีพิเศษ	287

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
วิธีประมวลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์	288
การใช้บังคับและการมอบอำนาจพิเศษ	293
บทกำหนดโทษ	294
คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ	294
คณะกรรมการ	295
อำนาจในการสั่งซื้อหรือสั่ง	295
การตรวจรับพัสดุ	296
สัญญาและหลักประกัน	297
การควบคุมและการจำหน่ายพัสดุการยืม	298
การควบคุม	298
การเบิก - จ่ายพัสดุ	299
การตรวจสอบพัสดุประจำปี	299
การจำหน่าย	300
สรุปท้ายบท	301
หนังสืออ้างอิง	301
ภาคผนวก ก แบบหนังสือราชการ	303
ภาคผนวก ข คำอธิบายในการจัดทำรายงานสถานภาพทางการเงิน	
ระบบบัญชีเกณฑ์คงค้าง	317
ภาคผนวก ค ผังขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง	335
ผู้เขียน	341

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 3.1	ตัวอย่างการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	72
ตารางที่ 3.2	ตัวอย่างรายละเอียดของตาราง LOG – FRAME	82
ตารางที่ 3.3	ตัวอย่างการเขียนรายละเอียดตามตาราง LOG – FRAME	83
ตารางที่ 4.1	ความแตกต่างระหว่างองค์การเป็นทางการและไม่เป็นทางการ	91
ตารางที่ 4.2	แสดงข้อดีและข้อจำกัดของโครงสร้างแบบสูง	99
ตารางที่ 4.3	แสดงข้อดีและข้อจำกัดของโครงสร้างแบบกว้าง	99
ตารางที่ 4.4	บทบาทหน้าที่และการบริหารราชการกระทรวงสาธารณสุข การบริหารราชการส่วนกลาง	109
ตารางที่ 4.5	บทบาทหน้าที่และการบริหารราชการกระทรวงสาธารณสุข การบริหารราชการส่วนภูมิภาค	111
ตารางที่ 5.1	เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของการสรรหาคนงานจากภายใน และภายนอก	130
ตารางที่ 5.2	ระบบตำแหน่งและค่าตอบแทนในราชการพลเรือน	139
ตารางที่ 5.3	เปรียบเทียบระบบจำแนกตำแหน่งระหว่างระบบเดิม และระบบใหม่	144
ตารางที่ 6.1	ลำดับชั้นแห่งความต้องการกับกิจกรรมที่จัด เพื่อสนองความต้องการ	162
ตารางที่ 6.2	เปรียบเทียบทฤษฎี X และ ทฤษฎี Y	164
ตารางที่ 6.3	ตัวแบบพื้นฐานการบริหารแบบเน้นวัตถุประสงค์	166
ตารางที่ 6.4	พฤติกรรมที่เป็นสัญญาณบ่งบอกว่าขวัญดีหรือไม่ดี	168
ตารางที่ 6.5	ผลกระทบของช่องทางติดต่อสื่อสารแบบต่างๆ มีดังนี้	173
ตารางที่ 7.1	ประโยชน์ของการควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายทางด้านบุคคล และดำเนินงาน	189
ตารางที่ 7.2	ความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างการกำกับดูแล และการประเมินผล	196
ตารางที่ 8.1	แบบทะเบียนรับ	217
ตารางที่ 8.2	แบบทะเบียนส่ง	219

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 9.1	ข้อแตกต่างระหว่างงบประมาณแบบรายงานผลการดำเนินงาน กับงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน	243
ตารางที่ 9.2	นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับสินทรัพย์และการรับรู้	250
ตารางที่ 9.3	นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับหนี้สิน ภาระผูกพันและการรับรู้	251
ตารางที่ 9.4	นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับส่วนทุนและการรับรู้	252
ตารางที่ 9.5	นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับรายได้และการรับรู้	252
ตารางที่ 9.6	นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและการรับรู้	253
ตารางที่ 9.7	ประเภทบัญชีที่แสดงในงบดุลตามระบบบัญชีเกณฑ์คงค้าง	254
ตารางที่ 9.8	ประเภทบัญชีที่แสดงในงบกำไรขาดทุนตามระบบบัญชี เกณฑ์คงค้าง	256

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แนวคิด ความหมาย ของสุขภาพ	5
ภาพที่ 1.2 สุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณที่เกี่ยวพันกัน	5
ภาพที่ 1.3 แบบจำลองระบบบริการสาธารณสุขของ Kleinman	8
ภาพที่ 1.4 ระบบสุขภาพ	9
ภาพที่ 1.5 การจัดระบบบริการสาธารณสุขไทยในอดีต	10
ภาพที่ 1.6 การจัดระบบบริการสาธารณสุขไทยในปัจจุบัน	13
ภาพที่ 1.7 แสดงความเชื่อมโยงและพลวัตเกี่ยวกับสุขภาพ	14
ภาพที่ 2.1 โครงสร้างของระบบการบริหารงาน	27
ภาพที่ 2.2 วงจรกิจกรรมหลักของผู้บริหาร	33
ภาพที่ 2.3 ขั้นตอนการทำกิจกรรมวิชาชีพ	38
ภาพที่ 2.4 เป้าหมายการพัฒนาาระบบราชการกับ PMQA	42
ภาพที่ 3.1 แนวคิดการระบุปัญหาสุขภาพอนามัย	67
ภาพที่ 3.2 รูปแบบการวิเคราะห์ปัญหาแบบแผนภูมิแก๊งปลา	75
ภาพที่ 3.3 ตัวอย่างโยงโยหรือข่ายแห่งเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาภาวะขาดสารอาหาร	76
ภาพที่ 4.1 แสดงขั้นตอนของกระบวนการจัดองค์การ	94
ภาพที่ 4.2 แสดงตัวอย่างผังองค์การตามหน้าที่การงาน	95
ภาพที่ 4.3 แสดงตัวอย่างผังโครงสร้างองค์การตามสายงานหลัก	96
ภาพที่ 4.4 แสดงตัวอย่างผังโครงสร้างองค์การแบบคณะที่ปรึกษา	97
ภาพที่ 4.5 แสดงผังโครงสร้างองค์การงานอนุกร	98
ภาพที่ 4.6 โครงสร้างแบบสูง สมาชิก 31 คน 5 ระดับ ช่วงการควบคุม 2	98
ภาพที่ 4.7 แสดงโครงสร้างแบบกว้าง สมาชิก 31 คน 3 ระดับ ช่วงการควบคุม 5	99
ภาพที่ 4.8 ภารกิจของกระทรวงสาธารณสุข	104
ภาพที่ 4.9 แสดงการจัดโครงสร้างกระทรวงสาธารณสุข	107
ภาพที่ 4.10 แสดงโครงสร้างการบริหารงานสาธารณสุขในราชการบริหารส่วนภูมิภาค	108
ภาพที่ 5.1 แสดงการบริหารงานบุคคล	124
ภาพที่ 5.2 แสดงการเปลี่ยนแปลงกำลังคน	127
ภาพที่ 5.3 กระบวนการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์	131

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 5.4 แสดงขั้นตอนการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน	132
ภาพที่ 5.5 แสดงสาระสำคัญการประเมินผลการปฏิบัติงาน	135
ภาพที่ 5.6 โครงสร้างตำแหน่งข้าราชการปัจจุบัน	140
ภาพที่ 5.7 โครงสร้างชั้นงานและประเภทตำแหน่งใหม่	141
ภาพที่ 5.8 กระบวนการวางแผนพัฒนากำลังคน	149
ภาพที่ 6.1 กระบวนการตัดสินใจ	156
ภาพที่ 6.2 แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ	158
ภาพที่ 6.3 แสดงลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามแนวความคิด ของแมสโลว์	161
ภาพที่ 6.4 แสดงการจูงใจตามแนวความคิดของเฮิร์ซเบิร์ก	163
ภาพที่ 6.5 แสดงองค์ประกอบการสื่อสาร	172
ภาพที่ 6.6 แสดงข่ายการติดต่อสื่อสาร	173
ภาพที่ 6.7 แสดงลักษณะทิศทางการสั่งการของผู้นำแบบอำนาจนิยม	178
ภาพที่ 6.8 แสดงลักษณะทิศทางการสั่งงานของผู้นำแบบเสรีนิยม	179
ภาพที่ 7.1 ตัวอย่างแผนภูมิแกนต์ (Gantt chart)	199
ภาพที่ 7.2 ตัวอย่างการเขียนแผนกำหนดงานแบบเฟิร์ด	201
ภาพที่ 7.3 องค์ประกอบของระบบข้อมูลข่าวสาร	206
ภาพที่ 8.1 ผังแสดงขั้นตอนการรับหนังสือ	218
ภาพที่ 8.2 ผังแสดงขั้นตอนการส่งหนังสือ	220
ภาพที่ 9.1 กรอบแนวคิดการบริหารมุ่งเน้นผลงานหรือผลสัมฤทธิ์	242
ภาพที่ 9.2 โครงสร้างผลลัพธ์ ผลผลิต และการวัดผลสำเร็จตามระบบ งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน	244
ภาพที่ 10.1 ผังขั้นตอนการจัดหาพัสดุ	275
ภาพที่ 10.2 ผังขั้นตอนการซื้อและการจ้างโดยวิธีตกลงราคา	276
ภาพที่ 10.3 ผังขั้นตอนการซื้อและการจ้างโดยวิธีสอบราคา	280
ภาพที่ 10.4 ผังขั้นตอนการซื้อและการจ้างโดยวิธีประกวดราคา	284
ภาพที่ 10.5 ผังขั้นตอนการซื้อและการจ้างโดยวิธีพิเศษ	286
ภาพที่ 10.6 ผังขั้นตอนการซื้อและการจ้างโดยกรณีพิเศษ	288